

המשימה: אמזונס

ולא מדובר הפעם בתוכנית ריאליטי, אלא בדבר האמיתי. G בעקבות טלמניע, החברה הישראלית שמקימה תחנת כוח בלב הג'ונגל בפרו: מהיחסים הטעונים עם אנשי האמזונס, דרך הביורוקרטיה מהבירה לימה, תנאי השטח הקשים ופגעי מזג האוויר, ועד להזדמנות לייצר חשמל וגם לא מעט כסף > שלומית לן, פרו

תחנת הכוח הנבנית באיקיטוס, במבט מהאוויר ומהקרקע.

השקעה של כ- 110 מיליון דולר

על רצועת חוף בלב האמזונס הפראזי, בתוך סככה הנשקפת לנוף הנהר ולסביב הצמחייה מסביבו, אני עדה לווזוכ סוער: אינדיאני בשם רונקו מטיח האשמות קשות במנכ"ל חנרנט פרו, החברה הבת המקומית של טלמינע הישראלית. הביקור השלו בכפר הקטן והפסטורלי למראה משנה את אופני, ובשלב הזה אני מבינה היטב את השיחה שקיים איתי אבנר קורץ, ימים אחדים לפני כן בישראל. קורץ הוא מבעלי טלמינע ומי שלקח על עצמו את הסיכון הגדול והסיכון הגדול לא פחות של הקמת תחנת כוח במקום (שתיקרא מכבי, על שם אביו של קורץ) - והדבר הראשון שאמר לי עליה היה: "יזמים לא תמיד רואים מראש את כל הקשיים, כי לו היו רואים, לא היו עושים כלום".

אל קורץ ואל אחיו נחזור בהמשך, וגם אל דרכה של המשפחה, שהתחילה מעיסוק בגנרטורים והגיעה להקמת תחנת כוח בג'ונגל - אבל עוד קודם: על הפרויקט המסוכן להחריד. בצד של הקשיים נכלול את פילוס הדרך במציטות, את השקיעה עד הברכיים באדמת הכבול הבוצית בהעברת ציוד על האמזונס, ואת המגעים המורכבים עם תושבי המקום, שניתן להגיע אליו רק בסירה. נוסיף גם את הקהילות האינדיאניות החיות ללא מי שתייה וללא חשמל, ואת ההסתבכות בשלל מעקשי ביורוקרטיה ועיכובים מסיבות פוליטיות, שאף הביאו בשלב מסוים את הפרויקט עד עברי פי פחת מבחינת המימון (כלומר, היה שלב שהבנק סגר, הכסף נגמר, ורק במזל כל זה הסתיים על הצד הטוב).

בצד של התקווה נאמר שמדובר בתחנת כוח, שגם במסדרונות הממוזגים של לימה הבירה רואים בה חשיבות עליונה. ונהנה כך, כאשר תסתיים הקמתה בעוד חודשים ספורים (80% כבר הסתיימו), ובהשקעה של כ-110 מיליון דולר - היא תספק חשמל למקום שצריך אותו ביותר: העיר ואזור איקוטו.

רונקו (עם הכובע) ואנשי אינדפנדסיה, והתחנה הנבנית. "אף פעם לא הבטחנו עבודה קבועה", אמר אברמוביץ לתושבים

"כמדינה, אנחנו מחפשים דרכים לצמצם את החינוך הביורוקרטי העומד בדרכם של המשקיעים, אך בלי לפגוע בנושאים כגון הגנה על הסביבה ושמירה על משאבים ארכיאולוגיים והיסטוריים", אומרת ל-G קרלה סולה, מנהלת תחום החשמל במשרד האנרגיה והמכרות. "בפרו קיימת תשתית חוקית מסודרת ואווירה מקר-כלכלית יציבה, שמעודדת השקעות פרטיות, מה שהתבטא במיוחד בסקטור ייצור האנרגיה, שבעשר השנים האחרונות התפתח הן בתחום הייצור והן בתחום ההפצה, בסיוע הון פרטי".

רינו שחלק מאותם פרויקטים תשתית וניצול משאבי טבע מביאים להתנגשות עם אוכלוסיות מקומיות.

"לפי תפיסתנו, הבעיה אינה בהכרח בעצם ניצול משאבי הטבע, אלא בדרך שבה עושים את הדברים, ואיזו תקשורת מקיימים עם האוכלוסייה המתגוררת במקום. חשוב להגיע להסכמים בני קיימא ולדאוג שהאוכלוסייה המקומית תצא גם היא נשכרת מהפרויקט. כמו כן, אנחנו מודעים לכך שחשוב גם שהממשלה תמלא את חלקה בפיתוח תשתית השירותים עבור האוכלוסייה".

מהו יחסם לחברות ישראליות הרוצות להשקיע בתחומכם בפרו?

"חברות ישראליות, כמו חברות מארצות אחרות, מוזמנות להשתתף בכלכלה הפרואנית, ואף עושות זאת. לדוגמה, חרנט המקימה תחנה שתספק אנרגיה יעילה, מודרנית ויציבה לאיקיטוס, וכמובן החברה הישראלית אי.סי פואאר הפכה לאחת החברות החשובות ביותר באספקת החשמל בפרו".

הגישה: מהנהר או מהאוויר

500 אלף איש חיים באיקיטוס רבתי - אזור שאין אליו כביש או גישה יבשתית מכל סוג שהוא. רק דרך הנהר או האוויר אפשר להגיע. תנאי השטח גורמים לכך שהעיר אינה מחוברת לרשת החשמל הארצית, וניזונה מחשמל המסופק כיום על-ידי תחנה מיושנת בעלת יכולת ייצור שקטנה בהרבה מצרכי העיר הצומחת - ופועל יוצא מכך הוא שהאזור סובל מהפסקות חשמל תדירות. כאשר תתחיל התחנה של טלמניע, לפחות הצרה הזאת של איקיטוס - ויש לה רבות - אמורה לעבור מן העולם. ומי יודע, אולי עם החשמל היציב אפשר יהיה גם לפתוח מפעלים, שיספקו קצת עבודה - למקום מוכה האבטלה, מרכזי קניות, אולי איזה מוזיאון, וכך להשאיר לכמה ימים את התיירים, שכרגע רק חולפים במקום, בדרך להרפתקאות בג'ונגל ועל נהר האמזונס.

אולר הרנדס, ראש עיריית פונצ'נה: "אני רוצה לתת הכול, אבל אין לי מספיק כסף"

הקהילה שבה אנחנו מבקרים, אינדפנדסיה, שייכת אמנם לאיקיטוס, וליתר דיוק לאזור פונצ'נה שהוא חלק מאיקיטוס, אבל מרוחקת מהעיר מרחק 15 דקות בסירה מהירה; ומשם כמה דקות נסיעה מיטלטלת על דרך לא דרך במוטו-טקסי, מעין טוקטוק. על אותו חצי אי נמצאת גם תחנת הכוח. אינדפנדסיה היא קהילה של בני שבט הקוקומה. היא שוכנת בכפר יפהפה, נשקף מגובה אל הנהר, מלא העין ירוק. ילדון בן שש מוכר לנו צמידים שאמו מכינה מגרעיני פירות. המנהיג הקהילתי אדלמר טיפה קרחומו מספר שהם חיים כאן מאז ומעולם, אבל רק לפני 18 שנה קיבלו ממשרד התרבות הפרואני הכרה כגוף משפטי.

כל זה לא הביא לכך שהם יחברו לרשת החשמל, או שיופקו להם מים ראויים לשתיה, או שתוקם במקום מרפאה - זו הבטחה לפני הבחירות העירוניות האחרונות, אבל ההבטחה לא קיומה, הם אומרים. אם מישהו נפצע, טולי אריקרי, מעין אחות לשעת חירום, נותנת לו טיפול ראשוני ותופרת את הפציעה, ואז לוקחים סירה מהשכנים ומשיטים אותו לחייהם באיקיטוס.

אריקרי מבקשת שאחכה רגע עם הצילום, ורצה הביתה להחליף את הגופייה (חם ולח כאן) בבגדים המסורתיים של השבט. המסורת חשובה לה, אבל היא שמחה ששני בניה בלימה. אחד לומד הנדסה, השני עורך דין - השכלתם של שניהם נרכשה באמצעות מלגות של פטרו פרו, חברת האנרגיה הממשלתית, שעוד נדבר על ה"תרומה" שלה לזיהום האמזונס. האם תרצה שהבנים יחזרו לכאן? "כן, אם תהיה כאן עבודה", היא משיבה, אבל גם אם לא - העיקר שנחלצו מהעוני ומהאבטלה של המקום הזה.

פ.תו. מקור: גוגל מפות

הקהילות, שמרביתן אינן בעלים בטאבו של הקרקע שעליה הם יושבים, קיבלו זכויות מסוימות על הקרקע. הזכויות הללו קובעות שמי שרוצה לעבור או להקים משהו על הקרקע הזאת, כמו תחנת הכוח של טלמניע, צריך להגיע להסכמות איתם בדבר פיצוי כספי על השימוש - מדובר בסכומים צנועים למדי לכל משפחה, משהו שאחדים קנו בו גרנטור כדי לספק לעצמם את החשמל שאין. בנוסף, החברה צריכה לשפר במשהו את חיי הקהילה - במקומות עבודה, בפרויקט פיתוח כלשהו של הקהילה.

על הרקע הזה, סוערות הרוחות בביקור שלנו באינדפנדסיה. כל קהילה שבשטחה נושקת התחנה קיבלה 21 מקומות עבודה בעבודות העיקריות להקמת התחנה, וזאת ברוטציה על מנת שכמה שיותר אנשים ייהנו מחודשיים של הכנסה. אלא שבניית התחנה קרובה לסיום, וכבר אין צורך בכל-כך הרבה עובדים. "קהילות אחרות קיבלו יותר", גועשות הרוחות, "הבטחתם עבודה קבועה!", צועק רונקו.

יורי אברמוביץ', מנכ"ל חרנט פרו (Peru Genrent), החברה הבת של טלמניע, מנגן על ערכי הכנסת האורחים של חברי אינדפנדסיה ומודיע לחלל הסוכה הפתוחה המשמשת לכינוס: "מי שבא אליי הביתה, לא מתקבל בצורה זאת", ורונקו לא נשאר חייב ומשיב מיד: "מי שבא אליי הביתה, לא משקר".

"אף פעם לא הבטחנו עבודה קבועה", מטיח בו אברמוביץ', "תמיד אמרנו שלאחר שהתחנה תהיה מוכנה, רוב עובדיה יהיו מהנדסים, ואתם תוכלו להתקבל רק לפי הצורך בעובדי כפיים".

הצמיחה מחלחלת לאט

גם בקהילת סנטרו ארנל הסמוכה על 320 תושביה, הביקור מגיע לכדי ויכוח. "אבא שלי הגיע מרוסיה לפרו עם שני דולר", רועם עליהם אברמוביץ', שמתנשא מעליהם בשלושה ראשים, "ובנה את עצמו לבד. אתם צריכים לגלות קצת אקטיביות. לא לשבת כאן ולהתלונן על מה אתם לא מקבלים".

מאוחר יותר, כאשר אגיד לו שההקבלה לא הוגנת, וכי בעוד סבא שלו הגיע ללא כסף, אבל עם הרבה הכנה מהבית ומבית הספר להתמודדות הזאת, המצב כאן רחוק מלהיות דומה - אברמוביץ' יגיד שרק השתמש בזה כדי להניע אותם.

יורי אברמוביץ' (הגבוה) וחורחה אברמוביץ' בבית הכנסת, ושלט טלמניע בשטח התחנה הנבנית. "אני צריך לשפץ קצת את בית הכנסת", אומר חורחה, "הוא לא הרבה בשימוש"

על מה הוויכוח? גם על מי זכה ליהנות ממקומות העבודה כאמור, אבל גם על הפריקט שהחברה תעשה לטובת בני הקהילה. מתברר שאין הסכמה על מה תתרום החברה לקהילה, ובנוסף, בעוד בני הכפר הקטן מביאים מים מבאר מרוחקת ומגוון בעיות נוספות, מנהיגי הקהילה הציפים דרגים השונים (יש שלושה בכל קהילה) ביקשו הקמה של מגרש כדורגל. כל המנהיגים אמנם גברים, אבל בשתי הקהילות גיליתי מהר מאוד שהנשים הן החכמות והשקולות יותר, ובעוד הגברים חשבו על מגרש כדורגל, הנשים דיברו על פתרון לבעיית המים. שלא לומר ששאיפתם של הגברים בקהילות היא שילדיהם יהיו 'מישהו גדול עם הרבה כסף'; ואילו הנשים רוצות שילמדו מקצוע ויהיו עורכי דין או מהנדסים.

הרוחות סוערות בביקור שלנו באינדפנדסיה. כל קהילה שבשטחה נושקת התחנה קיבלה 21 מקומות עבודה בעבודות העיקריות להקמת התחנה. אלא שבניית התחנה קרובה לסיום, וכבר אין צורך בכל כך הרבה עובדים. "קהילות אחרות קיבלו יותר! הכסתם עבודה קבועה!", צועק רונקו המקומי יורי אברמוביץ, מנכ"ל חנרנט פרו, החברה הבת של טלמניע, מנגן על ערכי הכנסת האורחים של חברי אינדפנדסיה ומודיע לחלל הסוכה הפתוחה המשמשת לכינוס: "מי שבא אליי הביתה, לא מתקבל בצורה כזאת", ורונקו לא נשאר חייב ומשיב מיד: "מי שבא אליי הביתה, לא משקר"

מי שמנהלת את השיחה איתי היא אליזבת. צ'וטמנה, מדריכת אימהות משלב ההיריון ועד גיל שלוש. היא מספרת איך נלקחו בני השבט בשלב מסוים כעבדים, ואיך כאשר בוטלה העבדות, שילמו עבור השטח שתמיד היה שלהם. ממה מתפרנסים כאן? חקלאות - מניוקה, קמח מניוקה, פלטנו (בננות ירוקות), קצת חפצי נוי לתיירים, וריקודים. "אנחנו עושים מה שכולם בסביבה עושים, וכיוון שיש עודף היצע, אנחנו נאלצים למכור את תוצרתנו במחירים נמוכים מדי מכדי להתפרנס", כך צ'וטמנה.

גם החינוך, היא אומרת, לא מותר הרבה סיכוי לדור הבא: יש מורים מעטים הנשלחים מטעם משרד החינוך, כל אחד מהם מלמד ילדים בגילאים שונים בו זמנית, ו"הם אנשים טובים, אבל רמת ההוראה שלהם נמוכה. מורים טובים לא מגיעים לכאן". ובכל זאת, היא מציינת בגאווה שבית הספר שלהם הוא דו-לשוני, והם מקפידים להנחיל לילדים את התרבות שלהם מזדורת אחרת.

מאוחר יותר, כשאנחנו יושבים יחדיו במוטוטקסי, יודה אברמוביץ' שהוא מבין את התסכול שראינו. "הם אבודים", הוא אומר. "הם בעצם נשכחו על-ידי הרשויות כל-כך הרבה זמן, שכאשר מגיעה חברה פרטית, הם מצפים שהיא תיכנס בנעלי המדינה ותיתן להם הכול - פרנסה ובית ספר וחשמל וכל מה שחסר. צריך לנהל את הציפיות בלי לריב איתם, כי קהילה כזאת יכולה לעצור את הפריקט ואין שוטר במדינה שילך להילחם נגדם. אלה

G יום ה' | י"ג בשבט תשע"ז | 9 בפברואר 2017

אוכלוסיות שמורות. ויש גם בעיה בתוך הקהילות, שהן לא מסכימות בינן לבין עצמן וכל פעם שמתחלף בבחירות מנהיג, מתחיל המשא ומתן מחדש."

בלימה יושבת עכשיו ממשלה חדשה (מאז יולי 2016), של הנשיא פדרו פבלו קוצ'ינסקי (PPK בפי כולם), שיש המכנים אותו גם "הגרינגו", על שם חזותו הבהירה, וגם משום שהחזיק שנים ארוכות בדרכון אמריקאי, כאשר עבד בבנק העולמי. קוצ'ינסקי מכיר היטב את האזור הזה. ילדותו עברה עליו באיקטוס ובסביבתה - אביו, רופא ממוצא יהודי, חקר שם מחלות טרופיות.

חסוס טמאיו פצ'קו, נשיא גוף הפיקוח על ההשקעות בארגייה:

"יש עדות פיזית לחתכים מכונים בצינור"

על-פי ההצהרות לפחות, זוהי ממשלה ששואפת לעשות. הצמיחה הצפויה ל-2017 היא קצת מעל 4% אולם קוצ'ינסקי אמר לאחרונה בראיון ל"גסטיון" כי הוא סבור שהיא עשויה להגיע עד 5%. כך או כך, פרו היא אחת המדינות הצומחות ביותר בדרום אמריקה, ובשנים האחרונות גם צומצמו באופן ניכר ממדי העוני בה (מעל 40% לסביבות 20%). אבל בג'ונגל, הצמיחה מחלחלת לאט, והעוני באזורים הכפריים נותר עומד על כ-50%. הממשל החדש כבר הכין תוכנית כוללת לטיפול באוכלוסיות חלשות, כולל חינוך, בריאות ושיכון. כמו כן, מים ראויים לשתיה וטיפול בבעיות ביוב, גם הם הוכרו כמטרות בעלות חשיבות גבוהה.

מצד שני, מדובר בממשלה בעלת אוריינטציה ליברלית שמרנית, שתצצה להישמר מפני גירעונות בתקציב, ושגם צריכה להתמודד עם קונגרס שנשלט על-ידי האופוזיציה. מוקדם להגיד כמה מהתוכניות הכה ראיות הללו יבוצע באמת.

מחירי הנפט קרסו וריסקו

אני מעמתת את ראש עיריית פונצ'נה (חלק מאיקטוס), אוולר הרנדס, עם הטענות על הבטחות הבחירות שלא קוימו - לרבות המרפאה שלא הוקמה - והוא לא מכחיש. "אני רוצה לתת הכול, אבל אין לי מספיק כסף", הוא אומר. "יש לנו לא מעט פרויקטים בקהילות, כמו הקמת בית ספר ובית מרקחת, אבל אין לי מספיק. והמצב דווקא נהיה יותר גרוע, ולא יותר טוב. יש לי 600 אלף סול (כ-180 אלף דולר) פחות לחודש בהשוואה לעבר. זה משאיר אותי עם מעט מאוד."

הרנדס מתייחס לאסון הגדול של חבל הארץ לורטו שבו שוכנת איקטוס. שנים שהמחוז העשיר בנפט התבסס בכבוד על התמלוגים משאיבת הנפט, אבל הירידה הדרסטית במחירי הנפט בעולם צימקה לשלשי את ההכנסות, ובדרך גם הציפה את העיר במובטלים חדשים, שפוטרו לאחר שבארות הנפט שבהם עבדו, נסגרו. זוהי עיר שבה על כל מדרכה תראה מישהו מוכר כמה פירות, ממתקים, כלי בית ושאר הבליים, ונראה שיש יותר מוכרים מקונים.

דבר אחר המאפיין את המראה ברחוב שבו המכוניות נדירות, ועיקר התנועה ברכב דו גלגלי, הוא הכמויות האדירות של המוטו-טקסי. 20 אלף טקסים כאלה רשומים בעיריית איקטוס, אבל המספר האמיתי, כולל הלא רשומים, גבוה בהרבה. שורה ארוכה של נהגים מחכים בפניות הרחוב לפרנסה, מביטים לראות מי יהיה המאושר שייבחר להרוויח 5 סול (כ-6 שקל). כלומר, רבים מאלה שאינם נכללים במניין המובטלים, סובלים מתת הכנסה קשה ולעיתים מביאים בסוף היום סולים בודדים הביתה.

בנוסף לכל אלה, מתאר ראש העירייה, האבטלה הקשה בקהילות הביאה יותר ויותר אנשים להגיע העירה, בלי הרבה אמצעים למחיה, ואלה בונים לעצמם איזה בית עץ וחיים בו ללא תשתית כלשהי. בקהילות, הוא אומר, קשה מאוד לטפל בשל הריחוק והפיזור שלהן. "יש לי קהילה של 40-50 איש שנמצאים במרחק 12 שעות בסירה", הוא אומר. "ברור שאני מתקשה לספק להם שירותים באמצעים הדלים שברשותי."

וזאת כאשר חלק מתושבי העיר עצמה חיים בתנאים בלתי אפשריים. בעוד בישראל כולנו שמחים לשמוע שהנחלים שוצפים וגועשים, המשפט המאיים ביותר באיקטוס הוא "הנהר עולה". לכולם זכורה השנה שבה הנמל כוסה בעונת הגשמים בשלושה מטרים מים, אבל גם פחות מכך משבית את החיים. "ב-60% מהמקומות בעיר", הוא אומר, "כשהמים עולים, הבתים מתמלאים במים כדי גובה 30-40 סנטימטר."

ומה הם עושים?

"מכסים את המים בחול ובאדמה וממשיכים בחייםם."

גם באיקיטוס, אספקת המים הראויים לשתייה לוקה בחסר. אמנם גשמים לא חסרים כאן, אבל המאגרים קטנים וישנים, ויש דירות המנותקות ממים לשעות ארוכות. וזה עוד לפני שידרנו מתחת לפני הקרקע, לכיבוב - מערכת ישנה שנבקעת לפרקים ומטילאים אותה שוב ושוב. הוא חולם על אתר טיהור שפכים, שיאפשר לו לטפל בכיבוב בטרם הצוף הנהר את הצינורות. אספקת חשמל יציבה יכולה לסייע לכך, אבל נדרש גם תקציב.

אבל הממשלה החדשה חרתה על דגלה פתרון בעיית מי שתייה וכיבוב, זה לא מעודד אותך?

"בינתיים, הממשלה החדשה מודיעה לנו שאנחנו צריכים לפתור את הבעיות הללו, אבל באיזה כסף? בארנונה המצומקת שאני מצליח לגבות פה מהתושבים?".

גם בקהילת סנטרו ארנל הסמוכה על 320 תושביה, הביקור מגיע לכדי ויכוח. "אבא שלי הגיע מרוסיה לפרו עם שני דולר", רועם עליהם אברמוביץ, שמתנשא מעליהם בשלושה ראשים, "ובנה את עצמו לבד. אתם צריכים לגלות קצת אקטיביות. לא לשבת כאן ולהתלונן על מה אתם לא מקבלים". "צריך להבין שעבור האינדיאני הג'ונגל זה הסופרמרקט, שממנו הוא משיג אוכל, שתייה, פירות, חומרי בניין, בית מרקחת ותכשיטים. ברגע שהג'ונגל לא במצב טוב, גם החיים שלו לא במצב טוב", אומר נעם שני, ישראלי יליד גבעתיים, שקיבל את התואר צי"ף מבני שבט המייקונה

להרנגדס יש דווקא מחשבות על איך העיר - עם טיפה יותר משאבים ומערכות אחרות של חשמל, שכבר באופק, זמים וכיבוב, שעדיין אין - יכלה לשגשג ולהוות מרכז לתיירים. אבל לשם כך צריכים משאבים, ואלה לא מצויים ביחד. להיפך, רק לאחרונה נאלץ לעצור המישה פרויקטים לטובת התושבים, בהעדף תקציב.

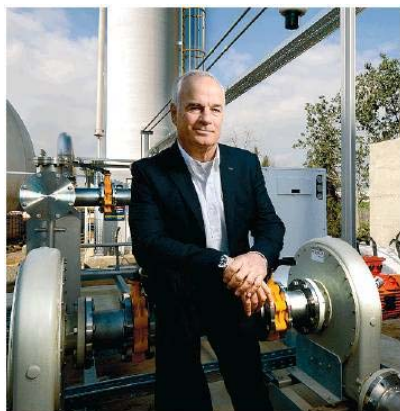
יש אפילו בית כנסת

באחת ההפגלות אני קולטת בעיני אוניות גדולות עוגנות באמזונס עם אזהרות באותיות ענקיות ואדומות: "סכנה! דלקים! לא לעשן!". כאן נהגת חברת האנרגיה פטרו פרו, שיש לה בית זיקוק במרחק כשני קילומטרים וחצי במעלה הנהר, לאחסן את הדלקים שלה. בית הזיקוק הזה הוא שאמור לספק לתחנה של טלמינע את הנחוץ לה לייצור חשמל, מזוט וסולר.

אבל כרגע האוניות ריקות. בית הזיקוק אמנם יכול לייצר כאוות נפשו, אבל הוא מוגבל בהובלת הדלקים, זאת משום שתקלות שונות בצינור הובלת הדלק (שחגג כבר 40 שנה לייצור) גרמו לכמות של כמה אלפי חביות להישפך לתוך המים. נחלים אחדים של האמזונס הזדהמו ברמה כזאת, שנעלמה מהם הדגה (כשנה שעברה נראו כאן הפגנות סוערות של תושבי הקהילות, שנשארו במחאה ידדים שחורות לאוויר. המנכ"ל הוחלף, החברה נקנסה, אבל השאלה מה הלאה).

בלימה, חסוס טמאיו פצ'קו, נשיא האוסינגרמין, שהוא גוף הפיקוח על ההשקעות באנרגיה ובמכרות, ובהן גם פטרו פרו - יהדדה את הטענה של החברה עצמה: שמישהו מחבל לה בצינורות, תוך שהאצבע המאשימה מופנית כמובן לקהילות השוכנות לצד הנהר. "יש סיבות גיאולוגיות לדליפות, ונושאים של קורוזיה", כך פצ'קו, "אבל אולי רוב המקרים נגרמים על-ידי צד שלישי. לא זיהו מי גרם לנזקים, אבל יש עדות פיזית לחתכים מכוונים בצינור".

באמזונס יש לציין שבלשון המעטה, לא כולם מקבלים את התיאוריה הזאת. "לפטרו פרו היו נזילות והיא הזיקה לנהר שנים", אומר הרנגדס, ראש עיריית פונצ'נה. "ובענין החבלות, לא ראיתי שהציגו אפילו ראיה אמיתית אחת. אני לא קונה את הסיפור של הנזקים המכוונים".

אבנר קורץ (מימין) והמנהיג הקהילתי באינדפנדנסיה דלמר טיפה קרחנזו. קהילת שבט הקוקומה

לקריאת הכתבה: סרקו את הקוד

מרקו (מרדכי) מסייה, מנהל כוח האדם של עיריית איקיטוס, מספק מבט קצת אחר על המתרחש כאן: חברה סינית שקיבלה 800 מיליון סול כדי להקים פרויקט כיבוב ולא הקימה דבר, חקירות שוחד והליכים משפטיים משתקים את

פעולת העירייה ומונעים אפשרות לעשות את המעט שניתן עבור הכבישים. מזר ציבורי מנופח - 1,600 עובדי עירייה. פרו, כמו לא מעט ארצות בסביבה, סובלת מתרבות שלטונית בעייתית בכל הרמות. בימים אלה מתנהלות חקירות ראויה בלימה הבירה בדבר מעורבותם לכאורה של כמה וכמה נשיאים קודמים בפרשות שוחד רבות שנים (לרבות החשדות נגד הנשיא לשעבר טולדו ומקורבו הישראלי, איש העסקים יוסי מימן, שעליהן פירטנו ב-G בשבוע שעבר).

השיחה עם מסייה מתנהלת בעברית. "בהלת הגומי" הביאה לכאן, בסוף המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20, יהודים הן ממרוקו והן ממזרח אירופה. הגומי הופק אז משרף עצים, וסימן תקוות להתעשרות מהירה. הבום הזה נגמר כאשר התגלתה דרך זולה יותר להפיק גומי, כתוצר של נפט. חלק מהיהודים עזבו, מיעוטם נשאר. מסייה עצמו "עשה עלייה", גר בישראל כ-12 שנים, אבל אשתו התקשתה להתרגל, חזרה הביתה לאיקיטוס, והוא אחריה.

"חזרתי ודי נדהמתי", הוא מספר, "העיר שעזבתי הייתה הרבה יותר קטנה. בשנים שלא הייתי זרמו אליה מהפריפריה באמזונס רבים, בשל היעדר מקורות הכנסה, אבל העיר לא הייתה מסוגלת לקלוט את כל האוכלוסייה, והיא החלה לגדול באופן לא מאורגן, עם בעיות בכל תחום תשתית שהוא".

80% מתושבי העיר הם ממוצא אינדיאני או מוצא מעורב, כולל חלק מהיהודים המקומיים שבשלב מסוים עברו גיור גורף. אבל מסייה אומר שכאן לא משחק הצבע, "זה לא משנה אם באת מלימה או מהג'ונגל, מה שמשנה כאן זה כמה כסף יש לך".

למחרת אנחנו הולכים לבקר בבית הכנסת היחיד כנראה בעיר. מדובר במעין חצר מקורה ודי מוזנחת, אבל עם ארון קודש כדת וכדין, וכמה מגיני דוד על הקירות. בית הכנסת נמצא מאחורי בית המלאכה הקטן לייצור מזרנים של חורחה אברמוביץ, שאביו הגיע לכאן בתחילת המאה מפולין.

"אני צריך לשפץ קצת את בית הכנסת, הוא לא הרבה בשימוש", מתנצל אברמוביץ מאיקיטוס, בעוד אברמוביץ מלימה מנסה לבדוק אם יש להם אילו שורשים משותפים, וכיוון שהתעתק של השם בלועזית שונה, הוא מסתפק במקום זאת בצילום משותף.

"לא מפרע לי להיות 49%"

עוד קודם נסכם את המסע הפרואני, נחזור כמובטח אל המשפחה הישראלית שעומדת מאחורי התחנה: שלושת האחים קורץ, אבנר הבכור, עמוס השני ואורי השלישי, מנהלים את העסק שלהם קצת כמו הקיבוץ שאותו עזבו הוריהם כשהיו ילדים. לאחר שהעסק של אביהם לייצור גנטרורים שבו עבדו גם הם פשט את הרגל ב-1988, הקימו השלושה את פ.ק. גרנטורים (אז בשותפות עם נ' פלדמן). פ.ק. גרנטורים - יחד עם החברה הבת שלה טלמינע, שנקנתה בהמשך מהקפאת הליכים, ונמסרה לניהולו של איש התשתיות הוותיק עידו רזוליו (בעבר מנכ"ל בית זיקוק אשדוד ומנכ"ל מקורות) - מגלגלת כמעט מיליארד שקל בשנה, בגנטרורים ובהקמת תחנות כוח, אבל מרוחקת יחסית מהרדאר התקשורתית.

לפני כשנתיים נפרדה פ.ק. גרנטורים מחלקה בחברת איתוראן. למעשה, הם אלה שהביאו בשעתו את איש העסקים איזי שרצקי להתעניין בחברה, אז בבעלות תדיראן, ויחד איתו ועם אחרים רכשו את גרעין השליטה (לפ.ק. היו אז 26%). הכסף ממכירת מניות איתוראן יהווה לימים עוגן הצלה כאשר המימון לתחנה באיקיטוס התעכב ברגע המכריע.

בימים שעוד היו שותפים באיתוראן, זו חיפשה לאן לגדול, ו"לא שהסתכלנו על הגלובוס וחשבנו איפה להשקיע", מודה קורץ, "אלה היו הדמנות ומקורות: בא איזה יהודי שיושב בסאן פאולו ואמר, למה לא ברזיל?".

קורץ הניח את ניהול פ.ק לאחיו עמוס, שמנהל אותה עד היום (כיום אבנר קורץ הוא יו"ר הקבוצה ומנהל התחום הבינלאומי), עבר לברזיל והקים שם את איתוראן ברזיל. בתום שלוש שנים, בסביבות 2002, ראה הזדמנות במשברי האנרגיה שפקדו את ברזיל, והתחיל "בקטן" להתעסק בגנרטורים בברזיל. הוא הקפיד להישאר אך ורק בתחום השכרת הגנרטורים, בשל בעיות מטבע ואי ודאות בברזיל, כדי להקטין את הסיכון.

דבר הוביל לדבר: ברזיל, שגם היא כפרו משתמשת בעיקר באנרגיה הידרואלקטרית, וחוותה משבר גדול של מחסור באנרגיה ב-2001 בשל בצורת, החלה להכין את עצמה באמצעות תחנות כוח לשעת חירום. אלה תחנות בטוחות יחסית עבור המשקיע, כיוון שהתגמול לא תלוי בכמות האנרגיה שנרכשת ממנו כפועל (הרי זו תירכש רק בנסיבות מסוימות), אלא בנוי בעיקר על דמי תפעול קבועים בחוזים ארוכי טווח. תחנות זמות בנתה ובנה טלמיני גם בגבון ובברוקינה פאסו שבאפריקה, בקובה (באי חובנטוד) ובונצואלה.

טולי אריק, ולשמאלה אנשי קהילת סנטרו ארנל. שני בניה בלימה - אחד לומד הנדסה, השני עו"ד

לאחר שבנו בברזיל (באמצעות טלמיני) תחנות אחדות בכוח ייצור כולל של 350 מגוואט, נודע להם על המכרז של איקטוס בפרו. הם זכו בו בהפרש קטנטן מהחברה הספרדית המתחרה, וחשבו שזרם סלולה. ולא כך היה. הבנקים דרשו תיקון ביזיון כדי להבטיח את ההלוואה שלהם טוב יותר, המגזר הציבורי היה משותק למחצה בשל מערכת הבחירות הארוכה (כיוון שבסיבוב הראשון של הבחירות הנשיאותיות בפרו, המנצחת, קייקו פוג'ימורי, לא זכתה במספיק קולות, נערך סיבוב שני ובו זכה קוצ'ינסקי שהוזכר קודם לכן). בכל הזמן הזה, אומר קורץ, הפקידות פחדה לקחת החלטות ולשנות תנאי זיכיון. גם אישורים אחרים שנדרשו בדרך התעכבו. הבנקים לא מימנו. הכסף הלך ואזל וקורץ החליט למכור את התחנה.

"עמדתי בפני שוקת שבורה במארס 2016", אומר אבנר קורץ. "התחלתי לחפש משקיעים פוטנציאליים". הוא נפגש עם קרנות תשתית אמריקאיות כדי למכור להן את התחנה, והגיע למסקנה ש"אלה אנשים שקרנים". אבל אז, למזלם הרב, הושבעה ביולי ממשלה חדשה בפרו, ואישורים החלו לזוז.

"לפחות ברמת ההצהרות", אומר רפי זינגר, שגריר ישראל בפרו, "הנשיא תומך מאוד בהשקעות זרות, ולמרות שהקונגרס שלו נשלט על-ידי האופוזיציה, הוא קיבל ממנו נתיב לחקיקה מהירה של הרבה מאוד חוקים, ביניהם גם הורדת הביורוקרטיה על פתיחת חברות חדשות"

הוא נכנס למשא ומתן עם אי.סי פאואר מבית קנון של עידן עופר, שפעילה מאוד בפרו שבה מחצית מהחשמל מגיע מאנרגיה הידרו אלקטרית. החשא ומתן כבר הגיע כמעט לישורת האחרונה, אבל באי.סי פאואר (שבשבוע שעבר נכשלה שוב האפשרות להנפקת החברה) קיבלו רגליים קרות. "עמדתי בפני שוקת שבורה במארס 2016", אומר קורץ. "התחלתי לחפש משקיעים פוטנציאליים". הוא נפגש עם קרנות תשתית אמריקאיות כדי למכור להן את התחנה, והגיע למסקנה ש"אלה אנשים שקרנים". הוא ניסה לדבר עם חבר מהונג קונג שהוא בעלי חברת האנרגיה וי.פאואר - וזה, שהיה בהליכי הנפקה, אמר לו, "לא עכשיו".

אי שם על האמזונס, נאלץ יורי אברמוביץ' להפר את הבטחתו ליום של חלוקת שוק ועוגיות לילדי אינדפנדנסיה, כי אפילו לזה לא נשאר כסף. אבל אז, למזלם הרב, הושבעה ביולי הממשלה החדשה, ואישורים החלו לזוז. לאחרונה אישר סוף-סוף משרד האנרגיה והמכרות שינויים ביזיון שיספקו את הבנקים - כמובן תוך שהוא דורש מחנרת (ומטלמיני) בתמורה כמה שיפורים כמו הפיכת הקו שיוביל את החשמל לאיקטוס לתת-קרקעי.

בינתיים, קורץ ישב גם עם ידידו ההונג קונגי, שסיים את ההנפקה לפי ערך חברה של כמיליארד דולר - ונשאר עם כסף רב להשקעות - ומכר לו 51% מהחברה. הסכם שהזרים מיידית לתחנה כמה עשרות מיליוני דולרים - כהלוואת בעלים של וי פאואר.

הזיכיון של התחנה באיקטוס כולל תשלומים קבועים מממשלת פרו, עבור זמינות הייצור בהיקף של 340 מיליון דולר לתקופה של 20 שנה. בנוסף, הפעלת התחנה תניב הכנסות נוספות בגין ייצור החשמל (כאשר הדלק משולם על ידי חברת החשמל המקומית), בהיקף של כ-80 מיליון דולר לפחות בעשר השנים הראשונות.

לא חבל? עבדתם כל-כך קשה, השגתם את האישורים למימון ועכשיו תאבד שליטה?

"לא מפריע לי להיות 49%. מעדיף להיות בלי שליטה ולהיות סבבה, מאשר לדאוג כל הזמן".

"תנועה ערה מאוד של קונים"

נשוב לפרו, הפעם לכירה לימה, שם אני פוגשת את רפי זינגר, שגריר ישראל בפרו, שאומר

G יום ה' | י"ג בשבט תשע"ז | 9 בפברואר 2017

שהגאווה של ישראל כאן היא אי.סי פאואר עם שלוש תחנות ייצור החשמל שלהם, בהשקעה שכבר הגיעה, לדברי החברה, לשני מיליארד דולר, "מה שהופך את זה לאחת ההשקעות הישראליות הגדולות בדרום אמריקה".

לצד אי.סי פאואר וטלמיני, בהשקעה צנועה יותר, הוא מונה את גילת, שכבר פעילה בפרו 15 שנה, את טבע, שרכשה לפני כמה שנים את חברת התרופות הפרואנית קורפורסיון אינפרמסה והפכה אותה לטבע פרו, את נטיפים השולטת שליטה כמעט מוחלטת בתחום ההשקיה בטפטוף, ואת ריווליס (לשעבר פלסטרו גבת). כמו כן, פעילות פה חברות כמו

טלרד, ברמד, אודיס (גם בתחום ההשקיה) ואפילו אדם מילא, חברת מבחי הישורה וההתאמה לעבודה. וכמובן, החברות הביטחוניות.

אתה רואה בממשלה החדשה שינוי ביחס למשקיעים?

"לפחות ברמת ההצהרות, כן. הנשיא תומך מאוד בהשקעות זרות, ולמרות שהקונגרס שלו נשלט על-ידי האופוזיציה, הוא קיבל ממנו נתיב לחקיקה מהירה של הרבה מאוד חוקים, ביניהם גם הורדת הביורוקרטיה על פתיחת חברות חדשות, עידוד השקעות זרות והשוואת מס רכוש בין זרים למקומיים. כמובן, החוקים האלה עוד צריכים לעבור את תהליך החקיקה".

הה אחת יכול להגיד לחברה ישראלית שחטטויה כלטשה ראו טמהיח?

נעם שני וזוגתו חברת הקונגרס הפואני, פטרישיה דוניירה.
למד חקלאות ברחובות

"יש כאן הרבה מאוד תחומים שיכולים לעניין חברות ישראליות, מהתחומים המסורתיים של חקלאות והנדסה חקלאית, ועד למוצרי צריכה ועיצוב ישראלים. אמנם אין כאן עדיין מעמד בינוני נרחב, אבל בפועל, יש כאן הרבה יותר צריכה ממה שאפשר היה לחשוב על-פי הנתונים, וגם במרכזי קניות שאינם באזורי השפע חאים תנועה ערה מאוד של קונים.

"מצד שני, צריך להביא בחשבון את הביורוקרטיה המקומית, שעדיין מכבידה. פרו עדיין נמצאת בשלב ראשוני למדי של קבלה ל-OECD, אבל כדי להתקדם בתהליך ולהצטרף, הם יצטרכו לעשות רפורמות כדי לעמוד בסטנדרטים הדרושים, וזה בהחלט יכול להוות שיפור עבור משקיעים".

בלימה אני פוגשת במפתיע גם בצ'יף נוסף של שבט אינדיאני. הפתעה מכופלת משום שקוראים לו נעם שני, ישראלי יליד גבעתיים, שסיפור חייו הפתלתל הביא אותו לקבל את התואר הזה מבני שבט המייקונה. בדרך כלל הוא מתגורר באיקיטוס, אבל לאחרונה עבר עם זוגתו פטרישיה דוניירה ללימה, כיוון שדוניירה נבחרה להיות חברת קונגרס, מטעם מפלגת הכוח הפופולרי, בהנהגת קייקו פוג'ימורי.

שני, חובב טבע ושמירת טבע מילדות, למד חקלאות ברחובות, חלם להגיע לברזיל, ובדרך "נתקע" בארצות הברית והקים רשת משתלות של קקטוסים. עד שיום אחד חבר הציע לו לכתוב מגדיר ציפורים של פרו. העבודה התארכה יותר ממה שחשב, ובסיומה כבר הכיר הרבה אנשים בפרו, והחל ליעץ לסגן הנשיא דאז בתחום פיתוח תיירות טבע.

מזה התגלגל לעבוד בשמירת הטבע של פרו, במסגרת ארגון הנקרא טבע ותרבות אינטרנשיונל ("ארגון שבסיסו בקליפורניה ורוב חבריו הם משפחות יהודיות טובות שנרתמו לעניין"). לדבריו, עד כה הקים מעל 60 מיליון דונם של שמורות טבע, ונרתם גם לפעולה לטובת הקהילות החיות בטבע הזה.

למשל, שבט המייקונה, שבו "עבדנו במשך הרבה שנים והצלחנו להגיע למצב שכל הילדים לומדים ומדברים את השפה שלהם, והשטח שלהם מוכר כשמורת טבע שמנוהלת על ידיהם והם מאורגנים עם טקסים שמחדשים את התרבות. מכיוון שהם איבדו את הלבוש המסורתי שלהם, עזרנו להם לבחור בגד חדש - בגד לבן עם פסי תכלת". לאור תרומתו לשבט, העניקו לו את תואר הצ'יף שהוא נושא.

בעיניו, אי אפשר להפריד בין שמירת הטבע לשמירת האדם החי בטבע. "צריך להבין", מסכם שני, "שעבור האינדיאני, הג'ונגל זה הסופרמרקט, שממנו הוא משיג אוכל, שתייה, פירות, חומרי בניין, בית מרקחת ותכשיטים. ברגע שהג'ונגל לא במצב טוב, גם החיים שלו לא במצב טוב".

ומה אתם עושים בשבילם ברמה הכלכלית?

"אני מנסה ליצור פיתוח כלכלי בר קיימא לאותה קהילה נשכחת, אבל בלי לשנות להם את החיים ולהפוך אותם לעבדים של חברות גדולות ותאגידים. צריך להכיר בכך שהם הצליחו לחיות ולשרוד יפה במשך אלפי שנים בג'ונגל, ולהשתמש ביכולות שלהם".

"הם אבודים", אומר אברמוביץ. "הם בעצם נשכחו על-ידי הרשויות כל-כך הרבה זמן, שכאשר מגיעה חברה פרטית, הם מצפים שהיא תיכנס בנעלי המדינה ותיתן להם הכול - פרנסה ובית ספר וחשמל וכל מה שחסר. צריך לנהל את הציפיות בלי לריב איתם. אלה אוכלוסיות שמורות" "בפרו קיימת תשתית חוקית מסודרת ואווירה מקרוכלכלית יציבה, שמעודדת השקעות פרטיות, מה שהתבטא במיוחד בסקטור ייצור האנרגיה, שבעשר השנים האחרונות התפתח הן בתחום הייצור והן בתחום ההפצה, בסיוע הון פרטי", אומרת קרלה סולה, מנהלת תחום החשמל במשרד האנרגיה והמכרות

הכתבת הייתה אורחת תלמייע מקבוצת פ.ק